

ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

LEADERSHIP AND STRATEGIES AT MINISTRATION OF SANGHA IN PRAKHONCHAI DISTRICT BURIRAM

PROVINCE FACULTY OF BUDDHISM PROGRAM IN BUDDHISM BURIRAM BUDDHIST COLLEGE

พระสุเชษฐ์ จันทมโม*

บทคัดย่อ

เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเศรษฐกิจการเมืองหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันคณะสงฆ์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปรับหน่วยงานให้สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลนอกจากผู้บริหารคณะสงฆ์ จะมีความรู้ความเข้าใจมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลรู้เท่าทันเหตุการณ์แล้วผู้บริหารคณะสงฆ์ ต้องมีภาวะผู้นำโดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาศัยความร่วมมือความสามัคคีและความศรัทธาของผู้ร่วมงานภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้บริหารคณะสงฆ์ หลายแห่งต้องตรวจสอบบทบาททั้งของตนเองและประชาชน ว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคมมากน้อยเพียงใด โดยการตรวจสอบความต้องการการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรในปัจจุบันและปรับองค์กรให้สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการตอบสนองเช่นว่านั้นจึงเป็นภาระจำเป็นอันยิ่งใหญ่ของผู้บริหารคณะสงฆ์จะต้องดำเนินการวางแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการและแผนการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเห็นได้ว่าผู้บริหารคณะสงฆ์ ที่มีความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะความรู้ความสามารถทางด้านศาสตร์และศิลป์ในการบริหารรวมทั้งมีภาวะผู้นำจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) คือ คำนี้ถึงสถานการณ์ของผู้นำในการปูทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและรูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามตัวแบบของเฮาส์และมิทเชล (House & Mitchell) ซึ่งมี ๔ แบบคือผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำแบบสั่งการ/ ชี้แนะ (Directive leadership) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented leadership) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญจำนวน ๔ คน และใช้การสัมภาษณ์เป็นกลุ่มทางคณะสงฆ์ ๓๙ คนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเสนอเชิงบรรยายผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แต่ละท่านนั้นมีการใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์นั้นคือสถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการผู้นำที่แตกต่างกันและการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆนอกจากนั้นผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิถีทางที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนและง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำสำเร็จซึ่งผู้นำแสดงพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือแนะนำสอนงานและนำทางหรือเป็นพี่เลี้ยง

* อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

คอยดูแลในส่วนของกลยุทธ์ในการบริหารภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคก
ชัย จังหวัดบุรีรัมย์แต่ละท่านมีกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารนั้นต่างก็มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาคุณภาพ
ทางการพัฒนาและเผยแผ่ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงโดยมีการสนับสนุน
ให้เจ้าคณะตำบลหรือบุคลากรทางคณะสงฆ์ได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการการเพิ่มประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลทางการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาด้านการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ กลยุทธ์คณะสงฆ์ในการบริหาร

Abstract

Nowadays there is changing of social economic politic organization dealing with the order has developing role of organization to related situation n and adapt the organization can be feedback demand as efficiency and affect otherwise the executive of the order ship must be focusing administration in order to success the objectives are corporation unity faith of co-worker under state of changing to make the executive of the order many places must check role both oneself and people into related less or more by checking the need the checking of environment external organized in present and adapt the organization can be respond the need according as thus has duty of the executive must be planning developing and the best for using the environment thus the executive of the order to have ready maturity knowledge and ability of arts and sciences in managed including the leadership is necessary the learner has studied quality in order to study the leader and strategies in administration of Sangha in Prakhonchai District in Buriram Province. According to Path-goal Theory is recognized the situation of the leader in opening the road into the goal and form of behavior leader of house & Mitchell which have ๔ forms are Supportive leadership, Directive leadership, Achievement oriented leadership and Participative leadership collecting data by interviewing in deep interview key informant ๔ persons and group interviewing ๓๙ people and the take the data for analyzing content present explanation the result found that the leader and strategies in administration of the order Prakhonchai District, Buriram Province each of one has using leader different of situation that is different of situation must

want the different leader and being the leader as effect leader must be change the state of leader of oneself to melodious with situation but the leader can be inspiration by making the way to the goal clearly and easy for practitioner can be achieved which the leader show the behavior by helping guidance teach work and lead the way or brother for take care in the part of strategies in administrating of the leader and strategies on administration of the order Prakonchia District in Buriram Province. Each of person has strategy in using administration which is emphasized developing staffs and develop the quality of developing and spreading to up level the effect in spreading of Buddhism in permanent By supporting Sub- dean or staffs of the order has developing academic to increase and effect of education coupled with developing side spreading in Buddhism

Keywords: Leadership, Strategies, Administration, Sangha

๑.บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการคณะสงฆ์ ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปรับหน่วยงานให้สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกจากนี้ ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความรู้ ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้เท่าทันเหตุการณ์แล้ว ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะต้องมีการภาวะผู้นำโดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาศัยความร่วมมือ ความสามัคคี และความศรัทธาของผู้ร่วมงาน ดังที่ พะยอม วงศ์สารศรี ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วย องค์กรจึงจะมีประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความรู้ และศึกษาหลายแห่งต้องตรวจสอบบทบาททั้งของตนเองและวัดต่างๆ ว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคมชาวบ้านมากน้อยเพียงใด โดยการตรวจสอบความต้องการการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรในปัจจุบัน และปรับองค์กรให้สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การตอบสนองเช่นนั้นจึงเป็นภาระจำเป็นอันยิ่งใหญ่ของผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความรู้ ต้องดำเนินการวางแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ และแผนการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ อันสมควรแก่สมณะการศึกษาของสงฆ์ แต่เดิมนั้นเริ่มต้นมาแต่สมัยพุทธกาลและบุคคลที่เข้ามาสู่สังฆมณฑลในครั้งพุทธกาลตามประวัติ ความเป็นมาส่วนมาก มักจะได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมาเป็นอย่างดีตามลัทธิ ศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่าเรียนจบไตรเพทมาก่อน การศึกษาของสงฆ์ในสมัยพุทธองค์ยังทรง พระชนม์อยู่มี ๒ ประการ คือ ๑. คันถะธูระ คือ ธูระฝ่ายคัมภีร์กิจด้านการเรียน ๒. วิปัสสนาธูระ คือ ธูระฝ่ายเจริญ วิปัสสนา กิจด้านการบำเพ็ญภาวนาหรือเจริญพระกรรมฐาน ซึ่งรวมทั้งสมณะด้วยเรียกรวมเข้าในวิปัสสนาโดยฐานเป็นส่วนคลุมยอด (สุธรรม สุปรรณัจ, ๒๕๔๖, หน้า ๑) กล่าวได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีลักษณะการเป็นผู้นำด้วยกันทั้งนั้น แต่มีส่วนแตกต่างกัน คือ แบบผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนยึดแบบผู้นำแบบหนึ่งแบบใดโดยตลอด ส่วนบางคนเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามเวลา สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ผลของการเปลี่ยนแปลงแบบผู้นำนี้ ทำให้ประสิทธิผลในการทำงานของบุคคลแตกต่างกันไปด้วย กล่าวได้ว่าแบบผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลสำคัญต่อประสิทธิผลของหน่วยงาน เนื่องจากการบริหารและการจัดการขั้นพื้นฐานมีการเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างใหม่ คือ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการคณะสงฆ์ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และคณะสงฆ์ทั่วไปมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารวัดวาอารามตามที่ต่างๆ ต้องมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดีในเรื่องทิศทางการบริหารจัดการพระสงฆ์ไทย ซึ่งต้องมีสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของยุคสังคมสารสนเทศ และการปฏิรูปการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความเป็นไทย ดำรงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไว้ส่วนหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่นั้น ผู้บริหารเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการบริหาร เป็นอย่างดีกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ใช้เทคนิควิธีแสวงหาความรู้ มีทักษะกระบวนการในการบริหารและการจัดการบริหารหรือด้านการปกครอง สามารถปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ เพราะการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรภายในและภายนอกคือบุคคลที่เป็นอุบาสกอุบาสิกา ขาววาส จึงเห็นได้ว่าการจัดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารคณะสงฆ์และกลยุทธ์ที่ผู้บริหารทางคณะสงฆ์ได้นำมาใช้เช่นกัน

จากที่กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าผู้บริหารทางคณะสงฆ์ จะต้องศึกษามีความสำคัญอย่างมากในการจัดการบริหารปกครอง ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์โดยรวม และประสิทธิผลของคณะสงฆ์ ที่ผ่านมาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้การบริหารกิจการ

คณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ ของการแต่ละท่าน ได้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งผลงานดังกล่าว เป็นผลจากภาวะผู้นำและกลยุทธ์ของผู้บริหาร

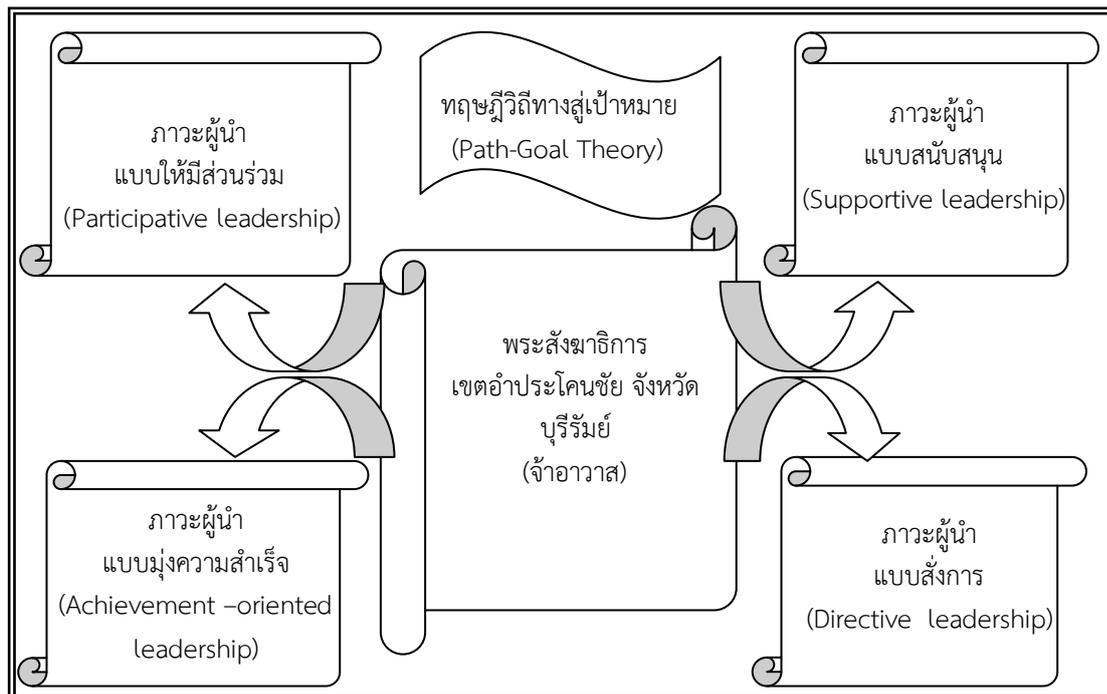
ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารและสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีแบบผู้นำแต่ละคนที่มีความหลากหลายตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) ของเฮ้าส์และมิทเชล (House & Mitchell) เพื่อนำผลของการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา ในเขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารของคณะสงฆ์ และระดับพระสังฆาธิการ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานและเป็นข้อมูลในการส่งเสริมพัฒนาบทบาทของสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารทางคณะสงฆ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรและเป็นแนวทางในการใช้ภาวะผู้นำในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

๒.วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และกลยุทธ์ในการบริหาร เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์

๓.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้ทบทวนเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารของพระสังฆาธิการ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-goal Theory) ของเฮ้าส์และมิทเชล (House & Mitchell, ๑๙๗๔, p. ๒๕) ที่คำนึงถึงสถานการณ์ของผู้นำในการปูทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และรูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามตัวแบบของเฮ้าส์และมิทเชล มี ๔ แบบ คือ ผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำแบบสั่งการ/ชี้แนะ (Directive leadership) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented leadership) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ปรากฏดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการวิจัย

เนื่องจาก การวิจัยเชิงคุณภาพ คือวิธีศึกษาปรากฏการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์นั้นๆ วิธีการรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสาร เป็นต้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview/ Depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ผู้รู้ (Key Informant) ใช้การสัมภาษณ์ กลุ่ม (Focusgroupsinterviews) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation/Participatory/Participant observation) ผู้ศึกษาร่วมทำกิจกรรมสังเกตซักถามข้อมูลที่ยังสงสัยจดบันทึกพร้อมๆกับเปิดเผยตนเองว่าเป็นผู้ศึกษา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation/Non-participatory/Non-Participant observation) ผู้ศึกษาสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่วงนอกไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาตีความ จำแนกชนิดข้อมูล จัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบหาความเชื่อมโยง และวิเคราะห์เนื้อหา ต่อมาผู้ศึกษาได้สร้างข้อสรุปแบบอุปนัยโดยเขียนเป็นประโยคตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเพื่อตอบปัญหาของการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้เขียนเสนอเชิงบรรยายเพื่อให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราบทความวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีผู้นำแบบวิถีทาง

เป้าหมาย (Path-goal Theory) คือ คำนิยามถึงสถานการณ์ของผู้ผู้นำในการปูทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และรูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามตัวแบบของเฮาส์และมิทเชล (House & Mitchell, ๑๙๗๔, p. ๒๕) มี ๔ แบบ คือ ผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำแบบสั่งการ/ชี้แนะ (Directive leadership) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented leadership) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative leadership) แล้วสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา

๒. ศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดที่มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้างๆ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus groups interviews) ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

๑. ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกซัย จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาผลการสัมภาษณ์ พบว่าผู้นำแต่ละท่านใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกัน แล้วแต่สถานการณ์ บางสถานการณ์ การใช้ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนจะมีความเหมาะสมกับสภาพงานมากกว่า เช่น ให้การสนับสนุนให้ลูกน้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย มีการสนับสนุนให้มีโอกาสในการทำงาน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจสอดคล้องกับนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (Dubrin อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวิวัฒน์, ๒๕๔๔, หน้า ๑๖๗) ที่กล่าวถึงผู้นำแบบทำงานเป็นทีม หรือแบบ ๙,๙ (Team management) มุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านงานและด้านคน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน และสร้างวิธีทำงานแบบทีมในองค์กร พยายามให้ความใส่ใจดูแลทุกข์สุขตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรักผูกพันต่องาน วิธีที่บ่งชี้ลักษณะผู้นำแบบ ๙,๙ ได้แก่ กระตุ้นการมีส่วนร่วมปฏิบัติกรอย่างมุ่งมั่น จัดลำดับความสำคัญชัดเจน เปิดใจกว้าง มีความเปิดเผย มองทะลุปรุโปร่ง และสนุกกับงาน ผู้นำแบบ ๙,๙ ถือว่าเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด บางที่เรียกผู้นำแบบนี้ว่า “High-high leader” ดังเช่น เฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมมุ่งมิตรสัมพันธ์ (Consideration behavior) ของผู้นำจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท กล่าวคือผู้นำให้การสนับสนุนและมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นผู้นำที่ใส่ใจในสวัสดิการความเป็นอยู่และความต้องการในฐานะความเป็นมนุษย์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจะแสดงพฤติกรรมให้การสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศที่ดีของการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาคและให้การนับถือต่อศักดิ์ศรีของผู้ใต้บังคับบัญชา

เมื่อพิจารณาผลการสัมภาษณ์ พบว่าผู้นำไม่ใช่วิธีสั่งการแต่ใช้การให้ความสนใจและใส่ใจมากกว่า แต่ในบางสถานการณ์ พบว่า การใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการก็อาจทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ดีกว่า เช่น มีการกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังให้ทราบ เมื่อ มีการออกคำสั่งและมีการควบคุมดูแลวิธีการทำงานด้วย ดังเช่นเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive leadership) เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งกิจสัมพันธ์ (Initiating leadership) ของการศึกษาที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตทเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการใช้คำสั่งเกี่ยวกับการทำงาน รวมทั้งแจ้งความคาดหวังให้ทราบ บอกถึงวิธีทำงานตลอดจนกำหนดเวลาทำงานสำเร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ผู้นำแบบสั่งการจะกำหนดมาตรฐานของการทำงานพร้อมกับกฎระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

ผลการสัมภาษณ์ พบเพิ่มเติมว่า การใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จก็ได้นำมาใช้ ซึ่งคือการกำหนดเป้าหมายไว้และครูผู้สอนต้องทำให้ได้สูงกว่ามาตรฐาน เพื่อให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีที่สุด ได้มีการพัฒนาให้มีความเป็นมืออาชีพ มีพร้อมทั้งความรู้และทักษะที่พร้อมจะนำมาถ่ายทอดให้กับประชาชนชาวพุทธ อันเป็นการพัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐาน ดังเช่นเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (Achievement-oriented Leadership) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย สร้างความมีมาตรฐานด้านความเป็นเลิศสูง (High standard of excellence) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และแสวงหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตั้งความคาดหวังต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการแสดงความมั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงได้สำเร็จ

นอกจากนี้ การใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม คือ เข้าไปมีส่วนร่วมกับพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส คอยกระตุ้นให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ จากนั้นก็นำข้อคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติงาน หรือกำหนดแผนงาน และนำไปให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติ ดังเช่น เฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (Participative leadership) เป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการขอคำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการขอความคิดเห็นกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการประชุมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในที่ทำงานบ่อยๆ ผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมจะกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายของกลุ่มและเขียนข้อเสนอแนะต่างๆ ขึ้นในที่ทำงาน

ทั้งนี้ ในการจะใช้ภาวะผู้นำแบบใด ก็ต้องแล้วแต่สถานการณ์ บางเหตุการณ์จำเป็นต้องใช้ผู้นำแบบสั่งการ แต่ในบางเหตุการณ์ก็อาจจะต้องใช้ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนผู้นำแต่ละท่านใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกัน ซึ่งแล้วแต่สถานการณ์สอดคล้องตาม ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย(Path-Goal Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีเชิงสถานการณ์ที่พัฒนาโดยเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, ๑๙๗๔) กล่าวว่า ผู้นำอาจใช้แบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบกับผู้ใต้บังคับบัญชา และในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็ได้ ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย จึงมีใช้ทฤษฎีแนวคิดแบบคุณลักษณะ (Trait approach) ที่เชื่อว่าผู้นำมีแบบภาวะผู้นำที่แน่นอนตายตัวเพียงแบบเดียวเท่านั้น แต่ผู้นำจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการด้านแรงจูงใจของ

ผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ ถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมในช่วงหนึ่งของการทำงาน แต่อีกช่วงหนึ่งอาจต้องการภาวะผู้นำแบบสั่งการแทน ผู้นำต้องสามารถเปลี่ยนแบบภาวะผู้นำของตนได้ตามต้องการ โดยสรุป สถานการณ์ที่แตกต่างกันย่อมต้องการพฤติกรรมแบบผู้นำที่ต่างกัน นอกจากนี้ในบางเหตุการณ์ผู้นำอาจต้องใช้การผสมของแบบภาวะผู้นำต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมมากกว่าการเลือกใช้แต่แบบภาวะผู้นำเดิมอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับ ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ของเฮอร์เชย์และแบลนชาร์ด (Hersey and Blanchard's Situational Leadership Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย เฮอร์เชย์และแบลนชาร์ดจากแนวคิดของทฤษฎีสามมติของเรดติน และได้รับการปรับปรุงต่อมาอีกหลายครั้ง ทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือสถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการแบบของผู้นำที่ต่างกัน โดยมุมมองดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ เฮาส์และมิทเชลล์ ยังมีความเชื่อว่า ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่ผู้ตามได้ โดยเพิ่มจำนวนและชนิดของรางวัลผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานนั้น ผู้นำยังสามารถสร้างแรงจูงใจด้วยการทำให้วิถีทาง (Path) ที่จะไปสู่เป้าหมายชัดเจนขึ้นและง่ายพอที่ผู้ปฏิบัติจะสามารถทำสำเร็จ ผู้นำช่วยเหลือแนะนำ สอนงานและนำทางหรือเป็นที่เลี้ยงคอยดูแล นอกจากนี้ผู้นำยังช่วยสร้างแรงจูงใจได้ด้วยการช่วยแก้ไขอุปสรรคขวางกั้นหนทางไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งสามารถช่วยในการทำให้ตัวงานเองมีความน่าสนใจและทำให้ผู้ตามเกิดความพึงพอใจต่องานที่ทำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกสูง จังหวัดบุรีรัมย์พบว่า มีความพึงพอใจผู้นำที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนี้ (๑) วิธีการแก้ปัญหาที่ ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ใช้ หากมีปัญหาในกลุ่มงาน เจ้าคณะอำเภอเรียกเข้าไปพูดคุยและให้ชี้แจง โดยไม่โทษว่าใครผิดใครถูก แต่จะให้โอกาสได้พูด อธิบายก่อน ค่อยหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และหากเป็นเรื่องที่ไม่สามารถหาข้อสรุปกันเองได้ เจ้าคณะอำเภอและกองงานเลขาจะจัดประชุมคณะสงฆ์ เพื่อหาข้อสรุปของปัญหานั้น ร่วมกัน ไม่มีการใช้การตักเตือนหรือต่อว่าต่อหน้าคนอื่น แต่จะเรียกเข้าไปคุยสอบถามหาสาเหตุและให้บอกวิธีแก้ไข (๒) เทคนิคของเจ้าคณะอำเภอ ในการแก้ไขปัญหาหากเกิดข้อขัดแย้งของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เมื่อมีการวิเคราะห์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จะเรียกผู้ที่มีความขัดแย้งกัน เข้ามาพูดคุยก่อน ถึงสาเหตุก่อนทีละคน จากนั้นค่อยเรียกคุยพร้อมกันและสรุปข้อขัดแย้ง เป็นคนช่วยคลี่คลายการเรียกเข้าไปคุยและสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง คุยไปคุยมา ความรุนแรงลดลง และหาทางประนีประนอมกันในที่สุด(๓) การแลกเปลี่ยนหรือการสื่อสารระหว่างเจ้าคณะตำบลและ เจ้าคณะอำเภอกับพระสังฆาธิการระดับเจ้าจัดประชุมชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ให้ครูรับทราบเสมอ เช่น เมื่อมีคำสั่งมาจากเขต จะเรียกประชุมเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน มีการพูดประชาสัมพันธ์หน้าแถว ถ้าหากมีกิจกรรมหรือมีงานเร่งด่วนก็จะจัดประชุมร่วมกับพระสังฆาธิการระดับเจ้า ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยหรือติดขัด มีปัญหาในการทำงาน ก็เข้าไปพูดคุยกับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอได้ ทั้งนี้ได้เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เดินทางเยี่ยมตามกลุ่มงานบ่อยๆ ทามสารทุกข์สุกดิบเป็นประจำ (๔) การแสดงภาวะผู้นำของเจ้าคณะตำบลและ เจ้าคณะอำเภอ เป็นคนสุขุม รอบคอบ ประสานงานดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่รักของพระ

สังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับชุมชน เน้นการพัฒนาและการจัดการพื้นที่วัดวาอาราม ให้สวยงาม มีการสร้างขวัญกำลังใจให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เป็นอย่างดีมีหลักการบริหารที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล พร้อมรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเน้นวิชาการ เน้นความเป็นเลิศด้านวิชาการ (๕) แนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เน้นเรื่องงานวิชาการ ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิชาการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ทำงานได้ง่าย มีการสร้างความมั่นใจให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ให้ความมั่นใจว่าพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จะปฏิบัติงานได้ดี ให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ได้ปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเอง เจ้าคณะอำเภอ ให้ความเป็นกันเองกับกับสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ทำให้สังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่างก็ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ไม่เคร่งเครียด (๖) แนวทางในการพัฒนาของเจ้าคณะตำบลและ เจ้าคณะอำเภอในอดีตและปัจจุบัน แม้มีแนวทางการบริหารแตกต่างกัน แต่ก็เป็นแนวทางที่มุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนวัดวาอาราม เหมือนกันแต่มีผลการสร้าง ความศรัทธาให้ควบคู่กับการพัฒนา ให้เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ กำหนดเป้าหมายให้แต่ละกลุ่มวัดแต่ละวัด ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่และพัฒนาวัดให้มาก เพื่อให้ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัยในด้านจิตใจ มีผล ออกมาดีที่สุด (๗) ในการสร้างขวัญและกำลังใจของเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีการบำรุงขวัญกำลังใจครูดี มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส และนำผลการประเมินไปพิจารณาเลื่อนขั้นสมณศักดิ์ในแต่ละปี ยุติธรรม ไม่ได้โอนเอียงไปที่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส คนใดคนหนึ่ง ทำให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีกำลังใจ ถือเป็นขวัญกำลังใจอย่างดี คัดเลือกพระเก่ง พระดี ทำให้พระที่เก่งๆ มีกำลังใจในการเผยแผ่และทำงานทั้งนี้ ลักษณะเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่จะนำพาชุมชนสู่ความสำเร็จ คือ ผู้นำเป็นคนมองการณ์ไกล รู้ว่ายุคสมัยเปลี่ยนไป ต้องนำพาผู้ใต้บังคับบัญชาสู่เป้าหมายให้ได้ ผู้นำที่เป็นมิตรเอาใจใส่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป และมีการสร้างขวัญกำลังใจ ผู้นำดูแลการปฏิบัติงาน ไม่ใช่แค่สั่งการอย่างเดียว ผู้นำที่กำหนดเป้าหมาย สร้างมาตรฐานให้แก่ลูกกลุ่มงาน และเข้าใจงานทุกๆ ผู้นำที่ให้การสนับสนุนการทำงานของคุณพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป สร้างโอกาสและไม่กดดัน

๒. กลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกหนองบัว จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาผลการสัมภาษณ์ พบว่ากลยุทธ์ที่แต่ละท่านใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกหนองบัว จังหวัดบุรีรัมย์ นั้นต่างก็มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร และพัฒนาคุณภาพทางทางพระศาสนา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติ โดยสนับสนุนให้พระหรือบุคลากรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไปได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการ การเพิ่มประสิทธิภาพผลและประสิทธิผลทางกิจที่พระสงฆ์พึงกระทำสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันพระสังฆาธิการ

วิสัยทัศน์ใหม่ของการพัฒนาสถาบันพระสังฆาธิการ เพื่อการสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครอง

สถาบันพระสังฆาธิการ เป็นองค์กรในสังกัดของสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่มีความสำคัญอย่างสูงต่อการสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครองในมิติของการส่งเสริมและพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้ความสามารถอยู่ในพระธรรมวินัย อันมีจุดหมายปลายทาง เพื่อประชาชนที่มีคุณธรรมจริยธรรมและประเทศชาติที่ร่มเย็นเป็นสุข

ประเด็นยุทธศาสตร์มีการพัฒนาสถาบันพระสังฆาธิการ ในช่วงระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘- พ.ศ.๒๕๖๓) สามารถแยกออกได้เป็น ๔ ประการ ดังนี้

๑. ยกระดับการถวายความรู้พระสังฆาธิการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครอง ด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบและปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว
๒. ปรับปรุงแบบการถวายความรู้ให้มีลักษณะเชิงบูรณาการ เกิดการแสวงหาความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งเปิดให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม
๓. มุ่งสู่การเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมีการขยายเป็นวิทยาเขต หรือศูนย์วิทยาบริการให้ครบทุกภาค บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่มเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ
๔. สร้างระบบการกำกับดูแลองค์กรที่ดี เกิดความโปร่งใส มั่นใจและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อองค์กรและต่อคณะสงฆ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับบุคลากรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไปพบว่า บุคลากรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป มีความเห็นต่อกลยุทธ์ที่เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในช่วงที่แต่ละท่านดำรงตำแหน่งในทางที่ดี ส่วนมากให้ความเห็นว่า กลยุทธ์ที่เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ใช้นั้นต่างก็มุ่งเน้นให้คณะสงฆ์ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิผลทางพระพุทธศาสนา

ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า มีการสนับสนุนของเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้มีการพัฒนาตนเอง มีการสนับสนุนให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้รับการอบรมให้ด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้หรือ เสริมทักษะ เช่น ด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ การจัดทำแผนการสอน เป็นต้น มีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้เรียนเพิ่มในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาให้มีการสนับสนุน พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ได้ทำผลงาน เพื่อเพิ่มวิทยฐานะ

ด้านการพัฒนาคุณภาพ พบว่าเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีส่วนผลักดันให้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ มีการเน้นการพัฒนาด้านวิชาการมาก ทำให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ทุกคนมีความ

กระตือรือร้นด้านงานวิชาการการเผยแผ่พุทธศาสนา ตามไปด้วย เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมใดๆ ย่อมดำเนินการเป็นไปได้อย่าง

นอกจากเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ประสบความสำเร็จได้รับรางวัล หรือ ผ่านการประเมินในแต่ละครั้งแล้ว ความร่วมมือของคณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ยังเป็นปัจจัยสำคัญเช่นกันที่ทำให้ชุมชนหมู่บ้านประสบความสำเร็จ ดังนั้น กลยุทธ์ต่างๆของเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล ที่นำมาใช้ในการทำงาน ในการที่จะให้คณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ทำงานให้ประสบความสำเร็จถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันทุกๆด้าน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำและกลยุทธ์ใน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและกลยุทธ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เป็นข้อเสนอแนะต่อองค์การ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ประกอบด้วย

๑. ข้อเสนอแนะต่อผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) นโยบายพัฒนาผู้บริหาร การบริหารที่เน้น การร่วมประสานสัมพันธ์ในลักษณะการประชุมอบรมสัมมนา เพื่อเป็นการพัฒนาผู้บริหารให้บริหารงานได้สอดคล้องกับความต้องการของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ในพฤติกรรมที่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ต้องการ ทำให้การประสานความคิดและพฤติกรรมการปฏิบัติของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒) นโยบายสนับสนุนส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานรวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไป ในวัดวาอารามและชุมชนอย่างจริงจัง

๒. ข้อเสนอแนะต่อคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

เนื่องจากคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

มีผลงาน ดังนี้ ได้รับรางวัลดีเด่นการพัฒนาสาธารณูปการ เจ้าคณะอำเภอ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำในตำบลและสังกัดอื่นๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๒. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอโคกชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการบริหารจัดการ

๓. ควรศึกษาพฤติกรรมผู้นำของในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กับประสิทธิผลของวัดในแต่ละชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๑). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (๒๕๔๖). **การบริหารทุนมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๓๔). **พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : พิมพ์อำเภอ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (๒๕๔๙). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (๒๕๔๔). **พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ กบอเนกตของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๓). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๖). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๔๕). **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระพุทธทาสภิกขุ อินทปถโญ. (๒๕๙๕). **เรียนพุทธศาสนาใน ๑๕ นาที**. หนังสือชุมนุมเรื่องสั้นพุทธทาสภิกขุ.
- พระภวานาวีรยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว). (๒๕๔๙). **รัฐศาสตร์เชิงพุทธ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรู๊ป.
- พระมหาอำนาจ อานนโท (จันทร์เปล่ง). (๒๕๔๒). **การศึกษาเรื่องการบรรลุลหรรณในพระพุทธศาสนาเถรวาท** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (๒๕๔๔). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ :บริษัทธนชัยการพิมพ์ จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๔๒**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สุชาติ หงษา. (๒๕๔๕). **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาจากอดีตถึงปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ. สถาบันบันลือธรรม.
- Burns, J. M. (1978). **Leadership**. New York: Harper and Row.
- Dessler Gary. (2114). **Management : Principles and Practices for Tomorrow's Leaders**. New Jersey : Pearson Education.
- Hersey, P., and Blanchard. (๑๙๘๒). **Management of Organization Behavior**. New Jersey: Prentice - Hall.
- McFarland. (1979). **Management : Foundation & Practices**. ๕th ed. New York : Macmillan Publishing Inc.

Stogdill, Ralph M. (1974). **Handbook of Leadership : a Survey of Theory and Research.**
New York: The Free press.